

ЗАМОК ТАМПЛІЄРІВ

Ні сіло ні впало, пригадалося, як перед сном їй, ще маленькій, батько любив читати міфи Давньої Греції. Вона, на диво, легко запам'ятовувала — хай далеко не всі, звісно, — зв'язки між богами та дотичними до них істами напівбожественного і земного походження.

Якось зринула думка про Пегаса. І хто придумав, що крилатий кінь, усім відомий символ натхнення, з'явився як плід кохання Медузи Горгони (бр-р-р-р!!!) із Посейдоном? І Пегас не просто взяв і народився. Він «перформатувався» із крові тієї бридкої Медузи, коли її вбив Персей.

То ось воно, натхнення, з чиеї крові вродилося...

А слово «кров» нагадало дещо інше. Знайома, яка працювала в лабораторії судекспертизи, розповіла: під ультрафіолетом сліди крові однаково світлитимуться, навіть якщо кілька разів їх змивати пральним порошком. І що ж то в ній таке променисте? Золото? До речі, в жіночій крові більше золота, ніж у чоловічій.

Так-так. Згадалася і кров на ключі до забороненого залу Синьої Бороди... Вона нічим не стиралася.

Ще кажуть: кров не згортається на сталі. Тому на шаблях був жолобок, щоб вона просто стікала на землю...

«Кров людська — не водиця...»

І чого це раптом майнуло в голові? Яка прив'язка, з чим асоціації? А хто його знає?

Мар'яна боїться навіть вигляду крові — чи своєї, чи чужої. Хоч як затисне волю в кулак, а коли побачить розпанахану рану, з якої цебенить кров, кинеться по бинт і перекис водню — і тут-таки відчуває, що непритомніє. Наче хтось відсікає струм у тілі.

Та досить про це.

Вона ж нарешті їде до Середнього!

Пощастило: навіть сидячи. Мар'яна, звичайно, може і постояти в транспорті: добре, що везуть, та й ноги молоді, не перетружені. Але краще все-таки сидіти, та ще й біля вікна: втупишся в шибку і заковтуєш очима плинні краєвиди. І тоді в душі ніби розсмоктуються розв'язуються давні вузли, образи, що про них наче й забулося.

Втупитися в шибку, вбирати в себе зелень, радісний переблиск листя, яке ворохобить вітер. Тішитися літечку, що вже завершується-згортається.

Мар'яна по-особливому любила цю пору. Так само, як і травень: весняної пори зав'язуються бажання, а нині мають сповнитися.

Рюкзак на колінах. Дівчина обережно мацає його: чи не погнула часом альбом? Чи не розкрилися коробки з пастеллю, сангіною та вугіллям?

Перед її очима досі Горянська ротонда. Сторож особисто для неї відчинив церкву: заради тієї фрески в апсиді

вона прийшла туди пішки. Відмахала мало не через увесь Ужгород, Радванку, аж до самих Горян! І сторож їй ту фреску показав. Мар'яна легесенько пальцем провела по бляклих ликах, що ніби прозирали з якогось сокровенного дна на шерехатому тьмяному тиньку, якому п'ять століть, і ніби якийсь струм чи поколювання відчула.

Тоді в голові паморочиться, наче від вигляду людської крові.

...Нема вже тієї кукурудзи на городчику коло ротонди... Ще пальця тоді врзала листком... як ото буває, коли аркушем шкіру розітнеш. Чогось довго гоїться така рана.

Червоними бісеринами виступила кров з порізу — малесенькі краплі, такі красиві. Злизала їх і раз, і вдруге, аж Влад засміявся. А потім сам узяв її пальця й собі заходився зализувати поріз. Мар'яну трохи знудило. Від власної крові?

Боже, коли ж це було? Ще студентами... Влад, Владислав, серденько...

Вона ніколи не шкодує за минулим. Скидає його, як змія шкіру свою, старе линовище. Сухе таке, жалібно-сіре, скручене в рурочку зачепилося, майже невидиме, поміж трав.

Вони тоді удвох із Владом мандрували. Зупинялися там, де збереглися архітектурні пам'ятки. Навіть акварель брали зі собою, і теку з великими аркушами, і планшети. Носилися з тим добром, як дурень з писаною торбою.

Мар'яна потайки від себе самої мріяла, як покаже Юрію Івановичу свої роботи. Була поряд із Владом, а коли малювала, уявляла, ніби дивиться на її роботу Юрій Іванович. Хотілося, щоб він похвалив...

Юрій Іванович Химич, художник від Бога, учитель... Недарма народився у Кам'янці, де особлива природа, рідкісний рельєф. Де він тепер малює? Яку архітектуру? Царство йому Небесне...

Тоді, з Владом, ротонду в Горянах вона малювала не аквареллю, а вугіллям. Пучка вказівного пальця така чорна була: нею розгущувувала вугілля на папері. Але спершу той палець був темно-синім від ожини. Синіми були всі три пальці, якими хрестяться. Ожина під ротондою величезна — більше ніде такої вони не бачили. Об'їлися, аж губи — сині-сині. Допалися, мов із голодного краю!

Влад зализував-зализував поріз, а вона, Мар'яна, як дурненька, сміялася, хихотіла. І як вона порізалась?

А коли напали на них раптові любовці, заховалися за ту стіну кукурудзяну в кінці чийогось городу — хоча наряд чи хтось натрапив би на них якраз у той момент — і попадали на траву: м'якесеньку, і справді шовкову траву, зі стокротками-маргаритками, які дивилися на них і мовчки дивувалися.

— А до Середнього ще скільки їхати? — запитала Мар'яна чоловіка, що сидів на сусідньому сидінні в автобусі. Той не очікував, що до нього звернуться, — наче знятковів. Та ні, хіба чоловіки, та ще у такому віці, ніяковіють? Дурня.

— Я скажу, де зійти. Я сам звідти.

Головою кивнула, подякувала і знову вросла поглядом у вікно. Тільки й встигла розгледіти: чоловік акуратно поголений, з двома невеличкими свіжими порізами на правій щоці внизу. Уявила: вранці голився, порізався, виступили крапельки крові, дрібні, мов бісер. Чоловік

послинив невеличкі шматочки газети й приклеїв на порізи — кров зупинити. А тоді їх, пожовклих, акуратно відірвав. Так робив батько: голився допотопними лезами і часто різався.

Свого сусіда Мар'яна встигла подумки охрестити «дідом»: років п'ятдесят шість чи сім йому. Для неї кожен чоловік за сорок — уже дід.

Вийшли разом із автобуса. «Дід» навіть руку встиг подати, коли через задні двері спускалася: вона скік-скок зі сходинок, а він правицю простягнув — ба, який галантний, що то Європа близько, Закарпаття ж...

Мар'яні смішно чогось стало. Добре, що не пирснула, — образила б.

Від траси Ужгород — Мукачеве до Середнього — рукою стягнути. Тепер, дорогою, Мар'яна була готова балакати і відразу запитала:

— А ви покажете, як пройти до замку?

У Середньому — замок храмовиків, тамплієрів. І як це вони тоді з Владом оминули його? Навіть не знали за нього. А тепер Мар'яна спеціально сюди приїхала. Акварелі, щоправда, цього разу не брала, зате вугілля, сангіну, пастелі — вибирай, що ближче до душі.

— Проведу вас, чого ж, — озвався чоловік, чимчикуючи поряд.

Мар'яні сподобалося, що він був у джинсах. Сучасний «дід». І після паузи:

— Мене Іваном звати. Може, вам допомогти? Важкий рюкзак?

— Та ні, я зрослася з ним! — засміялася дівчина, дістаючи з нагрудної кишені темні окуляри.

Сонце сліпило. «Дід» чимось невловимо нагадав їй батька. Худим обличчям? Різкі поздовжні зморшки на щоках, як ті жолобки на шаблі. Тільки не прямі, а кривулясті.

— Мар'яна. Я до вашого замку спеціально з Києва приїхала.

— Там же одні руїни, — махнув рукою Іван. — Але ж такі старовинні! Люди давно уже розібрали б, та щось не пускає. А вам той замок нащо здався?

— Архітекторка і художниця. Хочу намалювати його.

— А людей малюєте?

— Та ні. Тільки архітектуру.

— Так тепер же сфотографувати можна. Така техніка!

— І людину сфотографувати можна. А чогось і досі портрети пишуть.

— Ваша правда.

Поки отак слово по слові, й незчулися, як опинилися у місцині, де на городах картоплю копали. Одні жінки. Деякі зовсім уваги на них не звернули: очі втуплені в землю — хто там по стежці між заростей бугили і череди йде? А одна жінка таки повільно розігнула спину, руку на поперека поклала — і:

— Добрий день, Іване! Гостю ведеш?

— Добрий день. Художниця до нас приїхала. Хоче наш замок намалювати.

— А, то діло, — жінка ще раз глянула на них і знову зігнулася, як проклята, над сірою землею.

І не зрозуміло — іронічно чи навіть не думаючи промовила: «А, то діло».

Мар'яна й сама вже побачила замок, коли «дід» урочисто сповістив:

— Ось і ваш замок.

Зауважила: нещодавно казав «наш», а тепер уже «ваш».

На рівнині, оточений майже зарослим ровом — один натяк на нього лишився, — серед кущів бузини, що силувалися підступитися до самісіньких руїн, стояв він — сливе білий проти сонця, аж здається, світився — замок тамплієрів. Справжній, нехай ледь живий, але закладений ще дванадцятого століття! Дівчина чула його нерівне дихання. Вікна-очниці піймали її погляд, а вона через них вгледіла рваний шмат неба, дикі кущі, що завоювали нутро руїни, і зовсім інший, скручений у невидимий сувій час. Він принишк, застояний, щільний, і справді зовсім інакший, аніж поза стінами. Погляд відразу вловив два деревця угорі, що примудрилися пустити коріння у залишки старовинного мурування. І як вони зачепилися там? Як вгадали, що у тріщині — де щиця землі, й знайшли сили прорости у твердь? І як вони там стоять, що вітри досі не зламали їх? Жага життя — ось вона, зрима.

Скільки таких деревець, що ними позаростали руїни фортець, замків, фільварків, храмів, уже побачила Мар'яна по всій Україні.

Наріжні, допасовані навіки-вічні блоки стін ще нівроку тримаються — наче хребці, до яких кріпляться м'язи. А зверху той замок з відкушеною верхівкою, ніби погризений якоюсь гігантською потворою.

Хіба час — потвора? Він сам собі, а люди — самі собі... За легендою, Середнянський замок збудований на кошти якогось Фруа де Барманье. Мар'яна запам'ятала ім'я — воно їй щось нагадувало.